

TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT GYERMEKEK ELEMI ALAPKÉSZSÉGEINEK FEJLŐDÉSE

Józsa Krisztián* és Fazekasné Fenyvesi Margit**

*SZTE, BTK, Neveléstudományi Tanszék

**ELTE, BGGYFK

Kulcsszavak: tanulásban akadályozottak, DIFER, készségfejlődés

A DIFER Programcsomag (Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló és Kritériumorientált Fejlesztő Rendszer 4–8 évesek számára) olyan készségmérő tesztek tartalmaz, amelyek a többségi óvodás és kisiskolás gyermekek elemi alapkészségeinek diagnosztikus mérését és fejlesztését teszik lehetővé. A DIFER a személyiségfejlődés, társadalmi beilleszkedés szempontjából alapvető jelentőségű készségeket tartalmaz. E készségek elsajátítása a tanulásban akadályozott gyermekek esetében is célul tűzhető ki.

A DIFER kidolgozása és alkalmazása során szerzett tapasztalataink alapján azt a hipotézist fogalmaztuk meg, hogy a tesztek kellő körülményekkel a tanulásban akadályozott gyermekek esetében is alkalmazhatóak. Ezekre az előzményekre alapozva 85 tanulásban akadályozott, 1-10. évfolyamra járó tanuló vizsgálatát végeztük el. Célunk volt: (1) A tesztek kipróbálása tanulásban akadályozott gyermekeknél, az adaptálás lehetőségének vizsgálata. (2) Az elemi alapkészségek fejlődési folyamatának feltárása tanulásban akadályozott gyermekek esetében. (3) A tanulásban akadályozott és a többségi tanulók készségfejlődésének összehasonlítása.

Kismintás vizsgálatunk eredményei szerint a DIFER tesztei alkalmasak a tanulásban akadályozott gyermekek fejlettségének vizsgálatára. A tesztek e populáció esetében is megbízható diagnózist nyújtanak az elemi alapkészségek fejlettségéről. A tesztfelvétel során szerzett tapasztalataink emellett azt is megmutatták, hogy a tesztek használata során néhány esetben változtatásokat kell mérlegelni (pl. instrukciómagyarázat, időigény, motiváció), a tesztek adaptációjában ezekre tekintettel kell lenni.

Vizsgálatunk alapján úgy látjuk, hogy a tanulásban akadályozott gyermekek fejlődésbeli megkésettsége mind a hat vizsgált készség esetében jelentős. A többségi gyermekekhez képest átlagosan mintegy 5–7 évnyi elmaradást mutatnak, az egyéni különbségek mértéke pedig meghaladja a többségi tanulókét. Készségfejlődésük lassabb, időben széthúzottabb. Elemzéseink emellett azt is megmutatták, hogy az alapfokú képzés végére a tanulásban akadályozott gyermekek többsége is eléri az elemi alapkészség-rendszer fejlettségének befejező szintjét, sőt, néhány százalékuk az optimális szintet is.

Eredményeink szerint a tanulásban akadályozott gyermekek elemi alapkészségeinek fejlettsége a többségi gyermekekhez képest több évnyi elmaradást mutat, ezért esetükben a tesztek még felső tagozatos korban is használhatóak. A DIFER diagnosztikus tesztjeivel kapott információk a tanulásban akadályozottak differenciált fejlesztésének alapeszközévé válhatnak. Ebből a szempontból a DIFER új jelentőséget nyerhet, a tanulásban akadályozottaknál az alapfokú oktatás teljes időtartamában a fejlesztést segítő mérőeszköz lehet. A tanulásban akadályozottak elemi alapkészségeinek fejlettsége fontos jelzője lehet annak, hogy kik integrálhatóak a többségi tanulók közé.